

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției »Telegrafului Român«, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Cele două scrisori.

Declarațiile Preasfinției Sale, Domnului Ioan I. Papp, Episcopul Aradului.

Cu privire la scrisoarea cunoscută a domnului ministru-president, conte Ștefan Tisza, adresată înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit al nostru Ioan Meșianu, — Preasfinția Sa, Episcopul Ioan I. Papp al Aradului, a făcut în fața unui redactor al ziarului «Românul» declarațiile următoare:

— «Am cetit, atât scrisoarea Excelenței Sale, dlui prim-ministru ungar, contele Ștefan Tisza, cât și răspunsul înalt preasfințitului Domn Mitropolit, și precum oricare patriot adevărat, cu atât mai vărtos Românii statului nostru, trebuie să se bucure din tot sufletul de faptul, că Excelența Sa, contele Ștefan Tisza, intenționează să revină asupra încercărilor sale pentru stabilirea raporturilor normale între poporul român și factorii de stat în Ungaria.

În special noi, episcopii români, am fi prea fericiți, dacă credincioșii noștri, asigurându-li-se toate condițiile de dezvoltare culturală și națională, ar ajunge în situațiunea de a putea sprijini politica de guvernământ a statului, căci în asemenea caz și împlinirea datorițelor oficiale ale noastre ar deveni incomparabil mai ușoară.

— Indemnul adevărat, după modesta mea părere, nu poate fi nici dovada ce a adus acum de curând poporul român despre loialitatea și patriotismul său, și nici dorința de a răsplăti acest patriotism și această loialitate. Pe deoparte patriotismul și loialitatea poporului românesc din Ungaria n'a avut lipsă de dovezi nouă, deoarece acestea virtuți ale neamului nostru au fost în toate timpurile mai presus de orice îndoială, precum am accentuat aceasta și în pastorală mea edată la izbucnirea războiului, și neamul nostru niciodată n'a greșit în contra acestor virtuți, de altă parte poporul românesc nu așteaptă răsplata pentru patriotismul său și pentru credința sa neclintită față de tron, deoarece patriotismul și loialitatea poporului românesc sunt virtuți necondiționate, cari nu se pot cumpăra ori rescumpăra.

Mulțumirea poporului românesc n'are să se facă, ca o răsplată pentru patriotismul acestui popor, ci ca o simplă urmare a înțelepciunii de guvernare, care trebuie să recunoască indiscutabilul fapt, că consolidarea țării este izvorul cel mai sigur al puterii, iar consolidarea se poate face numai prin mulțumirea frățească a tuturor în măsura posibilă.

Indemnul adevărat al nouilor încercări deci eu îl văd în înțelepciunea și prevederea de bărbat de stat și în înaltul patriotism al contelui Ștefan Tisza, care nu vânează popularitatea ieftină, ci privind adâncul lucrurilor dorește să înfăptuiască consolidarea

internă a statului nostru, care într'a-devăr este imposibilă fără mulțumirea tuturor popoarelor sale și mai ales a poporului român, cel mai important în aceasta țară după poporul ungaresc.

— Contele Ștefan Tisza face numai aluzii vagi la concesiunile, ce ar fi gata să înfăptuiască. Totul atârână dela concretizarea și realizarea acelor concesiuni. Sunt convins însă, că marea problemă nu se poate rezolvi cu oarecari înlesniri de caracter trecător, ci va trebui, ca chestiile mari și principiale să-și afle soluțiile lor.

Asigurarea dezvoltării economice și culturale a poporului românesc în limba sa, îndreptățirea cuvenită a limbii românești, respective restituirea acestei îndreptățiri în administrație și justiție, precum și la toate instituțiile de stat, cum a fost înainte cu câteva decenii, validitatea politică a poporului românesc în proporția însemnătății sale numerice și culturale, nu numai în legislația țării, ci și în administrație și justiție, prin aplicarea în număr potrivit de funcționari români, — sunt condițiuni, a căror împlinire va contribui neapărat la încrederea poporului în bunele și salutarele intențiuni manifestate din partea Excelenței Sale, contelui Ștefan Tisza, atât în tratativele de mai înainte, cât și în declarațiile sale din urmă.

De altfel rezolvirea acestei chestiuni nu se va putea face decât numai prin conlucrarea armonică a tuturor factorilor chemați a conduce destinele poporului, între cari factorii sunt a se considera și reprezentanții prin excelență politici ai poporului.

După toate acestea dau expresiune dorinței mele ferbinte și trebuinței necondiționate, ca toți să primim cu deplină încredere declarațiunea contelui Ștefan Tisza și să-i dăm tot concursul nostru posibil întru înfăptuirea năzuințelor sale nobile și patriotice».

Declarațiile Preasfinției Sale, Episcopului Dr. Demetriu Radu din Oradea-Mare.

Tot relativ la scrisorile numite s'a pronunțat Preasfinția Sa, Episcopul Dr. Demetriu Radu din Oradea-Mare, în fața unui gazetă maghiar din orașul acesta, după cum urmează:

— «Acțiunea contelui Tisza și din partea mea o consider de mare importanță, mai ales în împrejurările actuale, și ce mă privește pe mine, totdeauna am avut convingerea aceea, că două popoare, cari sunt avizate unul la celalalt, trebuie să trăiască în pace și armonie.

Scrisoarea dlui ministru prezident m'a atins foarte plăcut, și dacă rezultatul acesta va fi general, atunci voui putea și eu, în modesta mea sferă de activitate, să obțin rezultate, și mă voui năzui să fac tot posibilul pentru asigurarea succesului acestei acțiuni.

Este o enormă deosebire între pacea încheiată între doi indivizi, ori două popoare. Când e vorba de sinuratici, se pot lua în considerare in-

teresele private, sau alte considerante; dar la împăciuirea alor două popoare, singura bază solidă e: *dreptatea*.

Afară de aceasta e absolut de lipsă, ca opinia publică, în astfel de cazuri, să fie pătrunsă de dispoziții bune, și dacă ar lipsi acestea, ar trebui create.

În munca aceasta mare, presa are o importanță de rangul prim. Așteptăm prin urmare, ca atât la Români, cât și la Maghiari, opinia publică să fie sinceră.

Dar coardele acelea de îndoială, atinse de «Budapesti Hirlop» în numărul său din 8 Noemvrie, în cari acțiunea ministrului prezident se califică de încercări interesante, absolut nu sunt potrivite pentru crearea armoniei necesare, tocmai în acest timp, când pe câmpul de războiu Românii se luptă alături cu Maghiarii pentru apărarea patriei comune.

Cu tot dreptul mă pot provoca la datele istoriei viitoare arătând, că la asediul Przemyslului, alături cu oștirea maghiară se luptau patru regimente de honvezi, cari s'au recrutat în întregime, sau în mare parte, din feciori români, și acești eroi s'au aruncat în foc ascultând comanda ungurească.

Ce privește rezultatul acțiunii contelui Tisza în opinia publică românească, acela va atârână dela dispozițiile legale prevăzute în scrisoarea primministrului și dela modul executării acestora».

Maghiarii și Tisza.

(b.) Pecând presa întreagă austriacă, și chiar și cea din Germania, se întrece a aduce elogii contelui Tisza pentru scrisoarea adresată înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu, ziarul maghiar o aprobă numai cam cu jumătate de gură, ba unele dintre ele văd chiar fantoma unei *federalizări* a Ungariei în concesiile drepte, acordate Românilor și celorlalte naționalități din patrie.

Ei bine, numai un cerc îngust de vedere politică, sau un egoism, care nu e în stare se judece necesitățile de stat din punct de vedere mai înalt, poate să mai găsească nedumerire chiar și din punct de vedere specific maghiar în concesiile puse în vedere Românilor prin contele Tisza. »Guvernul ungar e aplicat să împlinească dorințe vechi, echitabile, ale poporului român, dorințe cari formează condițiile prealabile pentru bunăstarea și pentru înaintarea culturală a aceluia», — zice înaltpreasfinția Sa, Domnul Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu în răspunsul atât de demn și de sentențios cel remite contelui Tisza. Și «în speranța, că opera aceasta va aduce roade bogate și cu ajutorul lui Dumnezeu va pune temeliiile unui mai frumos și mai fericit viitor» îi întinde mâna ajutătoare cu bucurie la munca nobile.

Ori-ce om cu mentalitate sănătoasă, ori-ce om de inimă și rezonabil, din cuprinsul întreg al statului nostru, nu credem să nu fi avut un moment de mulțumire sufletească, de recreație a nervilor sbuciumați în aceste timpuri furtunoase, când a cetit acest schimb de scrisori de o epocală însemnătate istorică. Când impresorați de atâția dușmani externi, pentru a căror învingere se scurge un singur sânge din rănilor vitezei noastre oștiri, un sânge al patriei comune, fără deosebire de e maghiar sau românesc, fără deosebire de domn și proletar, concordia internă și armonia sufletelor între toate neamurile patriei o credeam sălășluită în mod firesc chiar și în rezonamentul concetățenilor noștri maghiari. Deși știam, că impulsurile firei ungurești sunt mai puternice uneori decât raționarea calmă, cu care Maghiarul nu se prea împacă, când e vorba de propriul seu orgoliu, totuși în asemenea grele momente, ca cele de azi, țineam opinia publică maghiară mai solidară în cugețarea ei la fel cu o minte conducătoare, ca aceea a contelui Tisza, de care neamul unguresc poate n'a avut noroc să o aibă dela fericitul Deák și dela Andrassy până astăzi.

Maghiar neaoș și nobil, mai neaoș decât atâția soviniști maghiari de dubie proveniență, iar în iubirea sa de patrie mai nobil, ca mulți de rangul lui, cari în gândire nu s'au putut ridica atât de sus ca el, contele Tisza este astăzi cel mai puternic stâlp pe care se razimă clădirea statului ungar. Iar aceia dintre Maghiari, cari și azi mai cutează se ciopârtească, intenționat sau prin inconștiență, bunele lui intenții, nu fac altceva, decât se-si sape groapa proprie. Căci contele Tisza știe foarte bine, că existența statului ungar se razimă pe temelii solului neînlocuibil pe care îl formează neamurile acestei patrii. Acest sol trebuie întărit și cimentat în toate privințele, dacă este vorba de clădirea se reziste tuturor intemperiilor provocate de uriașele curente, cari vuiesc astăzi peste continentul nostru, și în care Maghiarii sunt un mic punct pe harta Europei.

Deaceia, rău fac aceia dintre concetățenii noștri maghiari, cari nesocotind semnele vremii și în prima linie bunele intenții ale contelui Tisza, cred că împlinirea dorințelor echitabile ale naționalităților din Ungaria ar însemna slăbirea Ungariei. Dimpotrivă, refacerea fundamentului ei pe o bază echitabilă de drept și de egală îndreptățire a elementelor, cari o constituie, este singura chezășie a celui viitor mai bun și mai frumos, pe care îl dorește și contele Tisza pentru patria lui, care este și a noastră, a tuturor popoarelor credincioase acestui stat. Și avem convingerea, că dacă Maghiarii se vor putea ridica cu toții pe pedestalul înalt dela care contele Tisza privește trebuințele acestui stat, atunci se va schimba și felul lor de a gândi și de a judeca lucrurile, văzându-le așa cum sunt, iar nu cum

